

Plan mot kränkande
behandling och
dokumentation av aktiva
åtgärder mot diskriminering
för förskolan i
Högsby kommun

1. Vision

Att vara barn på vår förskola innebär att du längtar till utbildningen som är rolig, trygg och lärorik. Du blir bekräftad utifrån dina individuella egenskaper och får möjlighet att växa och utvecklas utan begränsande normer. Dina styrkor lyfts och du upplever dig som en tillgång. Du vet att du kan vända dig till de vuxna om du behöver hjälp eller stöd. Du har en begynnande insikt i att du, tillsammans med förskolans vuxna, har inflytande över och delar ansvar i alla beslut som rör dig. Du har möjlighet att genom deltagande i olika processer utveckla förståelse för demokratis grundprincip om allas lika värde. Du upplever dig sedd och hörd och har en stark framtidstro.

2. Vårt förhållningssätt

Vårt förebyggande och främjande arbete är en naturlig del av vår verksamhet. Det innebär att vi dagligen arbetar med värdegrund och förhållningssätt. Vi arbetar aktivt för att skapa ett gott klimat där alla behandlar varandra med respekt. Det är var och ens skyldighet att upptäcka och ingripa vid misstanke om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Alla vuxna ska vara goda förebilder och ha ett medvetet, gemensamt förhållningssätt som innebär att vi lyfter och uppmärksammar det goda beteendet i samspelet mellan barnen. Vi arbetar för att barnen ska stärka sin självkänsla, medkänsla och empatiska förmåga. Barn som tror på sig själv och litar på sin egen förmåga har lättare att acceptera varandras olikheter.

Detta sker genom att:

- Alla vuxna bemöter varandra med respekt, medvetna om att de är viktiga förebilder för barnen.
- Alla barn blir sedda, bekräftade och bemötta med omtanke och respekt. Vuxna skall skydda varje individ mot skada, kränkningar och trakasserier.
- Pedagogerna är lyhörda och uppmärksamma i dialogen mellan barnen.
- Pedagoger finns alltid till hands för att stödja, delta, hjälpa och handleda barnen.
- Barnen får stöd i att själv komma fram till lösningar vid konfliktsituationer och pedagogerna finns till hands när dessa uppstår.
- Pedagogerna stödjer barnen i att utveckla förmågan att tro på sig själv och att säga/visa vad de tycker/tänker.
- Pedagogerna samverkar med vårdnadshavarna och ta till vara på deras kunskaper om barnet.

3. Arbetsgång gällande aktiva åtgärder mot diskriminering

När vi arbetar med aktiva åtgärder innebär det att arbetet sker förebyggande och främjande genom att vi genomför ett fortlöpande arbete i fyra steg:

3.1 Undersök risker för diskriminering

I början på höstterminen undersöker vi den egna verksamheten för att upptäcka eventuella risker för diskriminering eller andra hinder för barns och elevers lika rättigheter och möjligheter. Det kan både vara reella, faktiska hinder och hinder i form av attityder, normer och strukturer. Genom att undersöka den egna verksamheten säkerställs att de åtgärder som genomförs motsvarar verksamhetens faktiska behov. Detta är exempel på områden som ska undersökas för att upptäcka ev risker för diskriminering:

HÖGSBY
KOMMUN

- **Representation:**

Vem läser vi om och vilka bilder finns på väggarna? Hur ser representationen ut i våra miljöer, material, böcker, sånger och läromedel när det gäller de olika diskrimineringsgrunderna. Representeras den mångfald som finns i samhället när det gäller kön, ålder, etnicitet, hudfärg, funktionalitet, kärlek, familjebilder, religion?

- **Tilltal och tillsägelser:**

Hur benämns barnen? Benämns alla barn med sitt namn? Hur tilltalas barnen och på vilket sätt pratar vi om andra. Hur agerar och pratar vi med barnen i vardagssituationer? Hur möter vi barnet när hen kommer? Hur delar vi barngruppen i mindre grupper och hur påverkar det vårt sätt att prata med barnen och barnens möjligheter att ta del av andra barns erfarenheter och intressen?

- **Talutrymme:**

Hur fördelar vi talutrymmet mellan barnen i de olika aktiviteter? Vilka strategier kan vi använda för att alla barn ska få samma förutsättningar att kunna uttrycka sig och bli lyssnade på och att kunna öva sig på att både ge och ta plats?

- **Benämningar:**

Hur benämns figurer, leksaker och i sånger/berättelser vi använder, säger vi han eller hon? Varför? Vilka normer förmedlar vi? Hur pratar vi med barnen om yrken, manligt och kvinnligt etc? Hur förmedlar vi att just du har alla möjligheter utan att begränsas av förväntningar och normer?

Undersökningen ska göras utifrån samtliga diskrimineringsgrunder: kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder samt könsöverskridande identitet eller uttryck. Undersökningen ska göras på en övergripande nivå för att identifiera eventuella risker och hinder i verksamheten. Det kan finnas strukturella risker för diskriminering eller andra hinder för lika rättigheter och möjligheter i verksamheten när det gäller samtliga diskrimineringsgrunder, även om det inte finns någon i verksamheten som är direkt berörd.

HÖGSBY
KOMMUN

Det är viktigt att undersökningen har ett generellt anslag med inriktning på förhållandena inom verksamheten och inte enskilda individers etniska tillhörighet, religion, sexuella läggning med mera. Det ska alltså inte göras någon kartläggning på individnivå över personliga förhållanden och undersökningen måste göras på ett sådant sätt att eventuellt känsliga personuppgifter som ändå framkommer inte kan kopplas ihop med någon individ på ett sätt som strider mot dataskyddsförordningen (GDPR).

3.2 Analyser

I det andra steget ska orsaker till de risker och hinder som eventuellt upptäckts analyseras. Analysens omfattning beror i stor utsträckning på vilken typ av verksamhet det handlar om och hur stor den är. För att en analys ska fungera väl är det viktigt att fråga sig "varför blev det som det blev när vi gjorde som vi gjorde?".

3.3 Åtgärda

I det tredje steget ska de problem i verksamheten som analysen pekat på åtgärdas. Tidsplanera åtgärderna och genomför dem så snart som möjligt. Nödvändiga resurser bör planeras in och ansvarig för att genomföra åtgärderna ska anges. Det går inte att ange generellt vilka åtgärder som ska genomföras; det beror på behov, resurser och andra omständigheter i det enskilda fallet och den aktuella verksamheten.

3.4 Följ upp och utvärdera

Det sista och fjärde steget är att följa upp och utvärdera hela arbetet, inklusive undersökning, analys och åtgärder. När det är klart ska de erfarenheter som arbetet mynnat ut i, kunna gå att använda i nästa cykels första steg av arbetet med aktiva åtgärder.

Samtliga områden undersöks i september. Utifrån de risker som identifierats, tas mål och åtgärder fram.

Uppföljningar görs i november, januari, mars och maj. Utifrån det som framkommer vid uppföljningen beslutar vi hur vi går vidare. Ska en ny undersökning göras? Ska vi fortsätta arbeta med samma målsättning då vi inte ser något resultat av de åtgärder vi vidtagit? Vilka andra åtgärder ska vi vidta istället? Har det tillkommit några risker som vi bedömer kan vara diskriminerande?

Arbetsdokument kopplat till denna plan finns på respektive förskola där det fortlöpande och systematiska arbetet dokumenteras.

4. Arbetsgång vid förebyggande arbete mot kränkande behandling

När vi arbetar mot kränkande behandling innebär det att arbetet sker förebyggande och främjande genom att genomföra ett fortlöpande arbete i fyra steg:

4.1 Undersök risker för kränkande behandling

Undersök den egna verksamheten för att upptäcka eventuella risker för kränkande behandling, exempelvis dolda ytor på gården, “attityder” bland barnen eller okunskap bland pedagoger. Begreppet ska täcka in alla beteenden som ett barn upplever som kränkande, men som saknar koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Det kan vara mobbning men även enstaka händelser som inte är mobbning. Genom att undersöka den egna verksamheten säkerställer vi att de åtgärder som vi genomför motsvarar verksamhetens faktiska behov.

Rutiner för att tidigt upptäcka risker för kränkande behandling

- Personalen håller god uppsikt över alla platser där barn leker, både inomhus och utomhus
- Det finns alltid minst en anställd i närhet av barnen.
- Vi är lyhörda och observanta på barngruppen.
- Vi genomför trygghetsvandringar med barnen
- Diskussioner på arbetsplatsträffar eller andra samtal
- Vi granskar tidigare anmälningar om kränkande behandling
- Kontroll av förskolans rutiner

Undersökningen ska göras på en övergripande nivå för att identifiera eventuella risker och hinder i verksamheten. Det kan finnas strukturella risker för kränkande behandling även om det inte finns någon i verksamheten som är direkt berörd. Det kan finnas kulturella mönster som ökar riskerna för kränkande behandling, till exempel en hård jargong.

Det är viktigt att undersökningen har ett generellt anslag med inriktning på förhållandena inom verksamheten. Det ska alltså inte göras någon kartläggning på individnivå över personliga förhållanden och undersökningen måste göras på ett sådant sätt att eventuellt känsliga personuppgifter som ändå framkommer inte kan kopplas ihop med någon individ på ett sätt som strider mot dataskyddsförordningen (GDPR).

4.2 Analysera

I det andra steget analyserar vi orsakerna till de risker och hinder som vi har upptäckt i undersökningen. Analysens omfattning beror i stor utsträckning på vilken typ av verksamhet det handlar om och hur stor den är. För att en analys ska fungera väl är det viktigt att fråga sig “varför blev det som det blev när vi gjorde som vi gjorde?”.

4.3 Åtgärda

I det tredje steget ska vi åtgärda de problem i verksamheten som analysen pekar på när det gäller risker för att kränkningar ska ske. Vi tidsplanerar åtgärderna och genomför dem så snart som möjligt. Vi bör också planera in nödvändiga resurser och ange vem som är ansvarig för

HÖGSBY
KOMMUN

att genomföra åtgärderna. Det går inte att ange generellt vilka åtgärder vi ska genomföra; det beror på behov, resurser och andra omständigheter i det enskilda fallet och den aktuella verksamheten.

4.4 Följ upp och utvärdera

Det sista och fjärde steget är att följa upp och utvärdera hela arbetet, inklusive undersökning, analys och åtgärder. När det är klart ska de erfarenheter som arbetet mynnat ut i, kunna gå att använda i nästa cykels första steg av arbetet med aktiva åtgärder.

Undersökningen görs i september. Utifrån de risker som identifierats, tas mål och åtgärder fram.

Uppföljningar görs i november, januari, mars och maj. Utifrån det som framkommer vid uppföljningen beslutar vi hur vi går vidare. Ska en ny undersökning göras? Ska vi fortsätta arbeta med samma målsättning då vi inte ser något resultat av de åtgärder vi vidtagit? Vilka andra åtgärder ska vi vidta istället? Har det tillkommit något som kan utgöra risk för kränkande behandling?

Arbetsdokument kopplat till denna plan finns på respektive förskola där det fortlöpande och systematiska arbetet dokumenteras.

5. Rutin vid kränkande behandling

6.1 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn

Pedagogen avleder/avbryter omedelbart handlingen som kan vara kränkande och samtalar kring det som hänt och låter båda sidor komma till tals. Pedagogen är tydlig med att det som hänt inte är acceptabelt. Barnen och pedagogerna samtalar, om det är möjligt, om andra alternativ att lösa konflikten eller undvika att kränkningen upprepas.

Pedagogen ansvarar för att vårdnadshavare till samtliga inblandade barn blir informerade om händelsen.

Pedagogerna dokumenterar det som hänt samt följer upp och arbetar förbyggande så att kränkningen inte upprepas.

HÖGSBY
KOMMUN

Vid händelse som kan vara kränkande behandling gör pedagogen omgående en anmälan till rektor. Blanketten finns på S: Utbildningsförvaltningen. Anmälan görs i varje enskilt fall och det ska alltså inte vara upprepade kränkningar för att en anmälan ska göras. Rektor gör direkt anmälan om misstänkt kränkning till huvudman. Rektor återkopplar till den pedagog som anmälde kränkningen och startar omgående en utredning. Vid behov kontaktar rektor extern expertis.

6.2 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal
Stoppa handlingen och genast informera rektor som utreder frågan, vidtar åtgärder och anmäler till huvudman.

6.3 Rutiner för uppföljning
Åtgärderna följs systematiskt upp.

6.4 Rutiner för dokumentation
Vidtagna åtgärder när barn kränks av andra barn dokumenteras och förvaras bland barnens uppgifter. Ansvarig är barnets ansvarspedagog. Vidtagna åtgärder när barn kränks av personal dokumenteras och arkiveras av rektor.

6. Definitioner

6.1 Normer
”Normer är som uttalade regler som påverkar hur och vad vi gör, tänker eller förväntas göra samt påverkar vad som ger status och makt. Normerna blir tydliga främst när vi bryter mot dem och leder ofta till utanförskap av något slag, och inte sällan till diskriminering. Normer finns både på en samhällelig nivå och i mindre grupper. Normer sammanfaller ofta med det som majoriteten är eller gör.”

Salmson, Karin & Ivarsson, Johanna (2015). *Normkreativitet i förskolan: om normkritik och vägar till likabehandling*. 1. uppl. Linköping: Olik

HÖGSBY
K O M M U N

6.2 Diskriminering

När ett barn behandlas sämre än andra barn, av osakliga grunder. De sju diskrimineringsgrunderna är kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder samt könsöverskridande identitet eller uttryck. Diskrimineringen kan vara direkt, vilket kan innebära att ett barn missgynnas och att det har en direkt koppling till någon av ovanstående diskrimineringsgrunder. (En pojke går före en flicka i antagningskön till en förskola med motiveringen att det redan finns så många flickor där.)

Diskrimineringen kan även vara indirekt, vilket kan uppstå när man behandlar alla lika och det därmed missgynnar ett barn (på uteverksamheten får alla flickor hoppa rep och pojkarna spela fotboll).

6.3 Kränkande behandling

Kränkande behandling är när ett barns värdighet kränks. En kränkning är ett övergrepp, där en grupp eller en person kränker en annan persons värdighet. Personerna eller personen som utsätter någon annan för en kränkning behöver inte nödvändigtvis ha ont uppsåt eller mena något illa. Det är viktigt att poängtera att det är personen som är utsatt som avgör vad som är en kränkning för hen. Kränkande behandling kan delas in i trakasserier och annan kränkande behandling. Trakasserier har samband med diskrimineringsgrunderna och kränkande behandling är annat uppträdande som kränker ett barns värdighet. Kränkande behandling kan vara:

- Fysisk (slag knuffar)
- Verbal (hot, svordomar, öknamn)
- Psykosocial (utfrysning, grimaser, alla går när man kommer)
- Texter och bilder (teckningar, lappar, sms, mms, fotografier, msn, meddelanden på olika sociala medier)
- Materiella (t.ex. förstörda kläder, väskor eller skor)

Men även:

- Mobbning: Mobbning är kränkningar eller trakasserier som upprepas vid flera tillfällen med ett syfte att göra någon illa, där det är ojämlika maktförhållanden mellan den som mobbar och den som utsätts för mobbning.

Skolverket (2014). Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda. Fritzes. Stockholm.

HÖGSBY
K O M M U N

Trakasserier är när kränkande behandling har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna.

6.4 Skillnaden mellan diskriminering, trakasserier och kränkningar

Diskriminering är när en person, medvetet eller omedvetet, utsätter en viss grupp eller person för orättvis behandling. Diskriminering förutsätter ett maktövertag hos den som diskriminerar – alltså kan en lärare diskriminera en av sina elever, men inte tvärtom. En elev kan därmed inte heller diskriminera en annan elev, eftersom de är jämställda. När det inte finns någon maktobalans mellan de som är inblandade, till exempel om båda eller samtliga är elever på skolan, så klassas handlingen istället som trakasserier.